

From:
Sent: Wednesday, September 16, 2020 21:38:07
To: statengriffier
Cc:
Subject: Brief aan Provinciale Staten en College van GS van Zeeland
Attachments: Brief provincie Zeeland PZEM sept 2020.pdf

Geachte

Namens mijn organisatie WISE breng ik u bijgaande brief onder de aandacht met de vraag deze door te geleiden naar zowel de Provinciale Staten als het college van Gedeputeerde Staten. Gezien de actualiteit van de discussie over kernenergie, hoop ik uiteraard op een spoedige behandeling.

Kind regards

Campaigner nuclear energy WISE Netherlands

www.wisenederland.nl

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten
van de provincie Zeeland
Abdij 6
4331 BK Middelburg

Kerncentrale Borssele en PZEM

Amsterdam, 16 september 2020

Geachte Statenleden en Gedeputeerden,

Uw provincie is aandeelhouder van de Provinciale Zeeuwse Elektriciteits Maatschappij, de PZEM. Daarmee bent u, via uw aandeel in de PZEM, tevens eigenaar van de Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland, kortweg EPZ, de exploitant van de kerncentrale in Borssele.

In tegenstelling tot de in 2016 uitgesproken verwachting dat de energieprijzen zouden stijgen, zijn ze gedaald. Deze ontwikkeling zorgt voor verlies op de kerncentrale, wat de financiële positie van PZEM aantast. U heeft daar als aandeelhouder rechtstreeks mee te maken. In onderstaande brief zullen we ingaan op een aantal aspecten rond een mogelijke eerdere sluiting van de kerncentrale Borssele. Concreet roepen wij u op tot het volgende:

1. Om als aandeelhouder van PZEM een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de meerjarenverwachting ten aanzien van de elektriciteitsprijzen in Nederland.
2. Vervolgens een gedegen en transparant onderzoek te doen naar de financiële consequenties van een spoedige sluiting per 2023 van de kerncentrale Borssele.
3. Zich rekenschap te geven van het feit dat bijna alle gemeenten en provincies in Nederland ofwel een dividend ontvangen uit hun deelname aan een energiebedrijf, dan wel bij verkoop een fors bedrag ineens hebben ontvangen.
4. Met het Rijk het gesprek aan te gaan over een passende voorziening om het mogelijke verlies aan werkgelegenheid op te vangen.

Graag lichten wij bijgaande brief mondeling of online toe en vernemen wij uw reactie.

Onderzoeken Berger en Commissie Holtkamp (2016)

In 2016 zijn er een tweetal studies verricht, waarbij gekeken is naar de financiële positie van EPZ en het toenmalige moederbedrijf DELTA. De Commissie Holtkamp¹ onderzocht, met behulp van de

---

¹ <https://www.autoriteitnvs.nl/documenten/rapporten/2015/10/16/eindrapport-commissie-holtkamp>

cijfers die door EPZ waren aangeleverd, de financiële effecten van een drietal sluitingsvarianten van de kerncentrale; namelijk onmiddellijke sluiting in 2016, vervroegde sluiting in 2023 en de variant waarbij de kerncentrale haar vergunningsperiode tot 2033 uitzit.

Een onmiddellijke sluiting zou volgens de onderzoeksresultaten tussen de € 1 en € 1,3 miljard meer kosten dan de 2033-variant. Sluiting in 2023 kwam uit op meerkosten van tussen € 400 en 700 miljoen, inclusief de kosten om het ontmantelingsfonds te vullen.

“De totale extra kosten ten gevolge van een geplande vervroegde sluiting bij sluitingsscenario 3 (in 2023, red) ten opzichte van een reguliere sluiting in 2033, inclusief het tekort in de opbouw van het fonds voor de ontmanteling, worden door EPZ geschat op € 400 tot € 700 mln. Niet direct aan een eerdere sluiting gerelateerde zaken zoals eventuele tekorten of overschotten bij de tollers ten gevolge van lage of hoge elektriciteitsprijzen of de kaspositie van EPZ zijn hierin niet meegenomen. “

Berger verrichtte een studie naar de gevolgen van diverse varianten om DELTA gezond te houden². Daarbij werd met name gekeken naar de diverse varianten om bedrijfsonderdelen te verkopen, wat uiteindelijk ook gebeurd is. Hij stelde vast dat een sluiting pas financieel aantrekkelijk zou worden bij een prijs die structureel onder de 4,5 cent/KWh zou liggen.

Verlies EPZ 2019

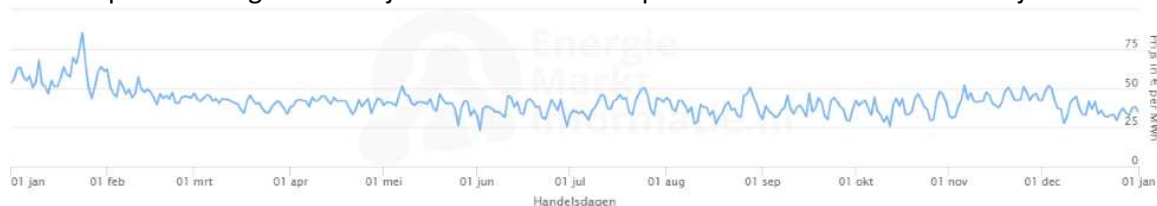
Formeel maakt EPZ volgens haar jaarrekeningen de laatste jaren winst. In 2019 was dat € 5,6 miljoen, de jaren ervoor lag de winst rond de € 10 miljoen. Dit is echter niet het gehele verhaal.

De twee eigenaren van EPZ, te weten PZEM (70 %) en Energy Resources Holding BV te 's Hertogenbosch (ERH, 30 % eigenaar) hebben een tollingcontract met hun dochterbedrijf EPZ. Dit contract is niet openbaar, maar bekend is dat er een stroomprijs wordt gerekend van 4,5 cent per kWh. Dit contract zorgt er de laatste jaren voor dat de beide eigenaren verlies leiden op hun dochtermaatschappij.

Er zijn twee indicaties dat het jaarlijkse verlies een groot bedrag betreft.

Ten eerste laat de minderheids-eigenaar ERH in 2019 een verlies zien van € 20,77 miljoen³. Omdat het hier om een 30%-belang gaat, zou het totale verlies dat op het tolling-contract wordt gemaakt € 69,2 miljoen zijn. ERH neemt dan voor € 20,77 miljoen het verlies en PZEM voor € 48,46 miljoen.

Een andere indicatie is af te leiden uit de elektriciteitsprijzen. Over heel 2019 daalden deze van rond de 5 cent per kWh begin van het jaar naar circa 3 cent per kWh aan het einde van het jaar⁴.

Bij een totale levering van 3701 GWh⁵ en bij een prijs van 3 cent zou het verlies uitkomen op € 55 miljoen, waarvan circa € 39 miljoen voor rekening komt van PZEM.

De inhoud van de tollersovereenkomst is niet openbaar, maar duidelijk is daarmee dat EPZ voor PZEM in 2019 een verliespost opleverde van tussen de € 40 en € 50 miljoen. Per Zeeuws gezin komt dat neer op jaarlijks minstens € 230,- .

² <https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/ib166d2dbed1>

³ <https://www.group.rwe/-/media/RWE/documents/05-investor-relations/2019-Q4/20-03-12-RWE-annual-report-2019.pdf>, pag 177

⁴ <https://www.energiemarktinformatie.nl/beurzen/elektra/>

⁵ <https://www.epzjaarverslag.nl/productie>

Verlies EPZ 2020

Was het verlies over 2019 al groot, voor 2020 moet een nog groter verlies verwacht worden. Ten eerste schoten de elektriciteitsprijzen door de corona-crisis verder onder de 3 cent per kWh. Dat zal een nog groter gat opleveren met de 4,5 cent per kWh die PZEM moet betalen.

Ten tweede zijn de beurskoersen gedaald, waardoor er op de balans sprake zal zijn van een vermogensverlies. EPZ heeft via de Stichting Ontmantelingsgelden kerncentrale Borssele einde 2019 een bedrag van € 290 miljoen belegd. Inmiddels hebben de koersen zich enigszins hersteld, maar tegelijkertijd zijn de vooruitzichten bijzonder onduidelijk.

Hoewel het jaar nog niet voorbij is, kan worden verwacht dat het verlies van PZEM op EPZ dit jaar groter zal zijn dan in 2019.

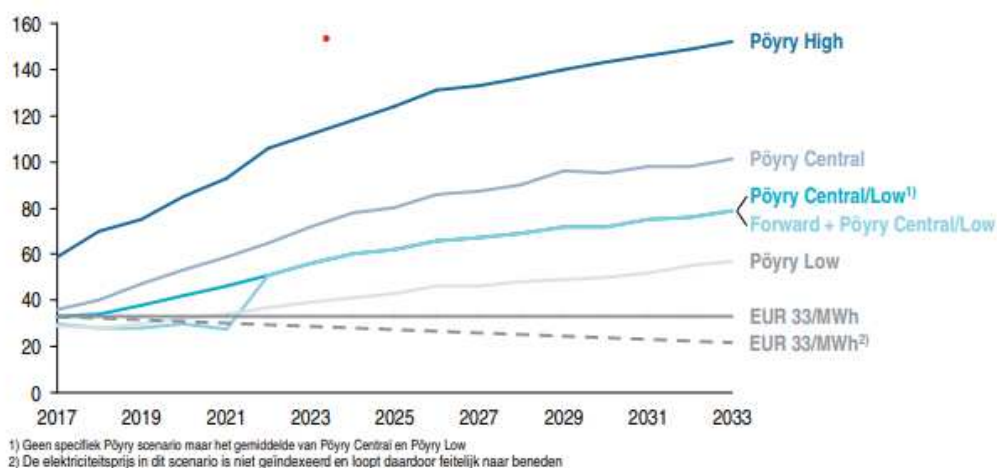
Dalende elektriciteitsprijzen

De verwachting in 2016 was dat de elektriciteitsprijzen zouden gaan stijgen, zodat EPZ een winstgevend bedrijfsonderdeel van PZEM zou worden. In de afgelopen jaren is het tegenovergestelde gebeurd.

Een eventueel winstherstel van PZEM zal voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de elektriciteitsprijzen. Het is bijzonder moeilijk hier voorspellingen over te doen. In de Klimaat en EnergieVerkenning 2019⁶ bijvoorbeeld wordt uitgegaan van flinke marges. De elektriciteitsprijs kan de komende jaren tussen de 35 en 60 euro (in 2025) en tussen de 35 en 80 euro (in 2030) komen te liggen.

In het eerder genoemde rapport van Berger⁷ werd onderstaand gepresenteerd.

DELTA is bij haar prognoses uitgegaan van de prijsvoorspellingen van Pöyry, een gerenommeerd advieskantoor gericht op de energiesector. Pöyry hanteert drie scenario's: High, Central en Low. Tevens is DELTA uitgegaan van het gemiddelde van de Pöyry scenario's Central en Low. In alle vier de scenario's herstelt de markt, alleen verschillen de timing en de mate waarin.

Figuur 7: Elektriciteitsprijs marktscenario's 2017-2033 [EUR/MWh]

Inmiddels is het najaar 2020 en zitten we met een prijs van rond de € 30/MWh onder de aannames uit 2016. De komst van steeds meer zonne- en windenergie zal de prijzen geen goed doen. Beiden zijn snel goedkoper aan het worden. Bovendien brengt de huidige energiemarkt nieuwe risico's met zich mee: hoge volatiliteit en negatieve prijzen. Omdat de prijsontwikkeling cruciaal is voor de winstgevendheid van PZEM stellen wij u voor om opnieuw een gedegen studie hiernaar te doen.

⁶ <https://www.pbl.nl/publicaties/klimaat-en-energieverkenning-2019>

⁷

Voortdurend verlies PZEM

Tot nu toe heeft het voortdurende verlies op de kerncentrale Borssele de winst van PZEM gedrukt of zelfs negatief gemaakt. Het heeft ertoe geleid dat er al geruime tijd geen dividend meer aan u is uitgekeerd. Maar ook tast het verlies op de kerncentrale de positie van PZEM aan.

Dat gebeurde bijvoorbeeld bij de rating die Standard & Poor toekent aan bedrijven. PZEM is in 2017 gedaald van BBB naar BB⁸. In de media is inmiddels publiciteit geweest over een geschil tussen de exploitant van windpark Gemini en PZEM over de lopende samenwerking. Gemini wilde deze samenwerking opzeggen vanwege de lagere rating.

Ook drukt het verlies de vermogenspositie van PZEM. Uiteindelijk leidt dit tot een lagere waarde, waar u als aandeelhouder rechtstreeks de nadelen van ondervindt.

Onderzoek kosten sluiting

Enige jaren geleden nog was de voorspelling dat een sluiting zou leiden tot grote meerkosten in de orde van € 400-700 miljoen bij een sluiting per 2023. Gezien de ontwikkelingen van de afgelopen jaren op de elektriciteitsmarkt raden wij aan de berekening opnieuw te maken.

Vanuit de Tweede Kamer is er druk gekomen om gesprekken te starten over een verlenging van de levensduur van de kerncentrale tot na 2033. Gezien het voorgaande adviseren wij u het tegenovergestelde te overwegen. Met het openhouden van Borssele lijkt PZEM en daarmee u als aandeelhouder, een groot financieel risico te nemen met publiek geld.

Uiteraard zal een sluiting een ongunstig effect hebben op de werkgelegenheid in uw regio. Er werken enkele honderden mensen bij de kerncentrale Borssele en er zijn vele toeleveranciers die zaken doen met EPZ. Een sluiting van de kerncentrale zal daarom een nieuwe aanleiding moeten vormen om van het Rijk passende toezeggingen te krijgen over structurele werkgelegenheid in uw provincie.

Samenvattend vraagt WISE aan u :

1. Om als aandeelhouder van PZEM een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de meerjarenverwachting ten aanzien van de elektriciteitsprijzen in Nederland.
2. Vervolgens een gedegen en transparant onderzoek te doen naar de financiële consequenties van een spoedige sluiting per 2023 van de kerncentrale Borssele.
3. Zich rekenschap te geven van het feit dat bijna alle gemeenten en provincies in Nederland ofwel een dividend ontvangen uit hun deelname aan een energiebedrijf, dan wel bij verkoop een fors bedrag ineens hebben ontvangen.
4. Met het Rijk het gesprek aan te gaan over een passende voorziening om het verlies aan werkgelegenheid op te vangen.

Graag lichten wij bijgaande brief toe en vernemen wij uw reactie. Nu Minister Wiebes heeft aangekondigd met Zeeuwse bestuurders te gaan praten over de toekomst van Borssele, lijkt het ons gepast dat u ook het gesprek aangaat met WISE Nederland. Ook denken wij graag inhoudelijk mee met het onderzoek naar de toekomst van PZEM.

Duidelijk is in elk geval dat de studies uit 2016 een te optimistisch beeld hebben geschetst, waar u anno 2020 nog steeds de wrange vruchten van plukt.

Hoogachtend, namens WISE Nederland ,

Campaigner Kernenergie WISE Nederland

---

⁸ https://www.pzem.nl/sites/default/files/2018-09/ratingsdirect_summary_pzem_sep-21-2018.pdf